

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2005
IV. volební období

956

Vládní návrh

na vydání

**zákona, kterým se mění zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých
zákonů,
ve znění pozdějších předpisů**

ZÁKON

ze dne.....2005,

kterým se mění zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů,
ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky :

Čl. I

Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ze znění zákona č. 479/2001 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona 274/2003 Sb., a zákona č. 122/2004 Sb., se mění takto :

1. V § 2 písm. c) se za slovo „veřejném“ vkládají slova „nebo neveřejném“.
2. V § 4 odst. 1 písm. f) se slova „, s výjimkou postupu podle § 3,“ zrušují.
3. V § 4 odst. 3 písm. a) se za slova „jejím dokončení,“ vkládá slovo „bezplatně“.
4. V § 4 odst. 3 písm. b) se za slovo „musí“ vkládá slovo „bezplatně“.
5. V § 4 se na začátek odstavce 4 vkládá věta „Jestliže došlo k úmrtí ve zdravotnickém zařízení nebo v ústavu sociální péče, hradí toto zdravotnické zařízení nebo ústav sociální péče po dobu 48 hodin od úmrtí náklady spojené s uložením lidských pozůstatků; byla – li provedena pitva, počítá se lhůta 48 hodin od provedení pitvy.“.
6. V § 7 odst. 1 písmeno b) zní :
„b) v prostorách zdravotnického zařízení nebo ústavu sociální péče se zdržet sjednávání pohřbení, a to i prostřednictvím jiné osoby,“.
7. V § 7 odst. 1 se za písmeno c) vkládá nové písmeno d), které zní :
„d) převzít lidské pozůstatky bez zbytečného odkladu po výzvě lékaře nebo Policie České republiky,“.
Dosavadní písmena d) a e) se označují jako písmena e) a f).
8. V § 8 se doplňuje odstavec 4, který zní :
„(4)Lidské pozůstatky může vedle provozovatele pohřební služby přepravovat k provedení pitvy jako součásti zdravotnické péče též zdravotnické zařízení za podmínek stanovených v § 9 odst. 1.“.
9. V § 13 odst. 2 písm. a) a b) se slova „oboru provozování“ nahrazují slovem „provozu“.
10. V § 14 odst. 1 se slova „prohlízejícím lékařem a v případě provedení pitvy doplněným o příslušné údaje lékařem, který pitvu provedl“ nahrazují slovy „podle zvláštního právního předpisu“.

11. V § 14 odst. 2 se na konci písmene d) čárka nahrazuje tečkou a doplňují se slova „To neplatí, provede-li zpopelnění lidských pozůstatků do 48 hodin od jejich převzetí; v tomto případě je provozovatel krematoria povinen zajistit uložení lidských pozůstatků do doby zpopelnění v chladicím zařízení zajišťujícím trvalé udržení teploty v rozmezí od 0° C do + 2° C , i když lhůta od zjištění úmrtí prohlížejícím lékařem přesáhla nebo přesáhne 1 týden,“.
12. V § 14 odst. 2 písmeno g) zní :
„g) nabídnout osobě, která zařizovala pohřbení zemřelého (dále jen „objednatel pohřbení“), předměty nalezené mezi zpopelněnými lidskými pozůstatky, o nichž lze s přihlédnutím k údajům uvedeným v listu o prohlídce mrtvého důvodně předpokládat, že jde o slitky z drahých kovů, a pokud o ně objednatel pohřbení projeví zájem, předat mu je proti písemnému potvrzení; jestliže objednatel pohřbení písemně potvrdí, že o tyto předměty zájem nemá, je provozovatel krematoria povinen uložit je do urny společně s popelem zemřelého,“.
13. V § 15 odst. 2 se na konci písmene c) doplňují slova „bylo-li přiděleno,“.
14. V § 15 odst. 2 písm. f) se slovo „soudu“ nahrazuje slovy „objednateli pohřbení“.
15. V § 18 odst. 1 se za slovo „pohřbívání“ vkládají slova „lidských pozůstatků a lidských ostatků do hrobů nebo hrobek“.
16. V § 19 odst. 2 se písmeno e) zrušuje.
Dosavadní písmena f) až h) se označují jako písmena e) až g).
17. V § 21 odst. 1 se na konci písmene c) doplňují slova „bylo-li přiděleno,“.
18. V § 22 se za odstavec 1 vkládá odstavec 2, který zní :
„(2) Provozovatel pohřebiště je oprávněn převzít lidské pozůstatky k pohřbení do hrobu nebo hrobky jen tehdy, je-li úmrtí doloženo listem o prohlídce mrtvého; v případě podezření ze spáchání trestného činu v souvislosti s úmrtím je kromě toho nutný i písemný souhlas státního zástupce nebo jiného orgánu činného v trestním řízení, který je k tomu oprávněn podle zvláštního právního předpisu ¹⁰⁾.“.
Dosavadní odstavce 2 až 6 se označují jako odstavce 3 až 7.
19. V § 26 odst. 1 písm. f) se slova „ s výjimkou postupu podle § 3,“ zrušují.
20. V § 26 odst. 1 se písmeno h) zrušuje .
Dosavadní písmena i) a j) se označují jako písmena h) a i).
21. V § 26 odst. 2 se slova „,i) a j)“ nahrazují slovy „a i)“.

Čl. II

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2005.

Důvodová zpráva

I. Obecná část

Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřbnictví a o změně některých zákonů, který nabyl platnosti dne 29. června 2001 s účinností od 1. ledna 2002, později novelizovaný zákonem č. 479/2001 Sb., zákonem č. 320/2002 Sb., zákonem č. 274/2003 Sb. a zákonem č. 122/2004 Sb., (dále jen „zákon“) je první komplexní zákonnou úpravou v České republice, která se zabývá problematikou pohřbnictví.

Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku.

Řada institutů zakotvených v tomto zákoně upravuje právní vztahy poprvé a novým způsobem, na rozdíl od předcházející podzákonné úpravy obsažené ve vyhlášce č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a pohřbnictví.

Při následujícím uplatňování zákona v praxi se projeví některé negativní důsledky původně nepředpokládaných protichůdných alternativních výkladů některých ustanovení a částečně také nedostatečné řešení určitých právních vztahů. Tyto okolnosti vyvolaly nutnost novelizace zákona..

Navržená novela zákona je tedy zaměřena převážně na odstranění problémů spojených se jeho aplikací. Jde především o formulační upřesnění těch ustanovení, která buď umožňují dvojí, nebo ne zcela přesný a jednoznačný výklad. Cílem novelizace je předejít možným polemikám, mnohdy nedůstojným s ohledem na předmět úpravy zákona. Základní principy stávající úpravy se nemění.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána a její slučitelnost s právními akty Evropských společenství

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Na oblast pohřebnictví se vztahuje Mezinárodní ujednání o přepravě mrtvol, publikováno pod č. 44/1938 Sb. Tato mezinárodní smlouva je s navrhovanou novelou zákona v souladu.

Návrh novely zákona nezpracovává do právního řádu České republiky právo Evropských společenství. Problematika, které se návrh týká, není právem Evropských společenství upravena. Navrhovaná právní úprava však respektuje zásady práva Evropských společenství, a je proto plně slučitelná s právem ES.

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, hospodářské subjekty, zejména na malé a střední podnikatele, dále sociální dopady a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava nebude mít finanční dosah na státní rozpočet ani na ostatní veřejné rozpočty, žádný dosah na hospodářské subjekty, zejména na malé a střední podnikatele, žádné sociální dopady ani dopady na životní prostředí.

II. Zvláštní část

K čl. I:

K bodům 1, 2 a 19

Stávající obecné vymezení pojmu „pohřbení“ v § 2 písm. c) zákona nezahrnuje uložení lidských pozůstatků na neveřejném pohřebišti, které je upraveno ustanovením § 3 zákona zohledňujícím odlišnost podmínek provozování neveřejných pohřebišť. V ustanovení § 47 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, upravujícím podmínky nároku na pohřebné, je užit pojem „pohřbení“ s obecným odkazem na zákon. Vznikají tak oprávněné pochybnosti, zda i při uložení lidských pozůstatků na neveřejném pohřebišti jsou splněny podmínky nároku na pohřebné. Cílem navržené novelizace je zajistit rovné podmínky nároku na pohřebné při uložení lidských pozůstatků na veřejném i na neveřejném pohřebišti.

K bodům 3 a 4

Provozovatelé zdravotnických zařízení nebo ústavů sociální péče v řadě případů sice respektují ustanovení § 4 odst. 3 písm. a) a b) zákona, která stanoví podmínky a způsob předání lidských pozůstatků ze zdravotnických zařízení nebo ústavů sociální péče k pohřbení, avšak současně účtují provozovatelům pohřebních služeb a odvozeně osobám zajišťujícím pohřbení např. částky za pronájem prostor k úpravě lidských pozůstatků nebo různé manipulační poplatky. Cílem předloženého návrhu je zamezit tomuto způsobu obcházení účelu právní úpravy.

K bodu 5

Povinnost zdravotnického zařízení nebo ústavu sociální péče hradit vzniklé náklady lze z dosavadního znění zákona odvodit výkladem, což se prokázalo jako nedostatečné pro dosahování všeobecné shody v konkrétních případech. Navržené doplnění zákona upravuje předmětnou povinnost jednoznačně.

K bodu 6

Cílem navrhované změny je zpřesnění dosavadního ustanovení zákona upravujícího zákaz sjednávat pohřbení v prostorách zdravotnického zařízení nebo ústavu sociální péče a doplnění formulace o nepřípustnost sjednávat pohřbení prostřednictvím jiné osoby.

K bodu 7

Tato nově navrhovaná právní úprava by měla zabránit zejména situacím, kdy lidské pozůstatky zůstávají na místě nálezů, tedy na ulici nebo jiném veřejnosti přístupném místě, po nepřiměřeně dlouhou dobu, což je v rozporu s etickými i hygienickými požadavky.

K bodu 8

Tato nově navrhovaná právní úprava umožní zdravotnickým zařízením operativně přepravovat lidské pozůstatky k pitvě, která je jako součást zdravotnické péče hrazena zdravotními pojišťovnami. Pro tyto převozy však musí zdravotnické zařízení používat pouze vozidla odpovídající svou úpravou a vybavením příslušnému ustanovení zákona o pohřebnictví.

K bodu 9

Cílem návrhu je zrušení povinnosti prokázat pro udělení koncese k provozování krematoria předchozí praxi v oboru - shodně vymezeném - jako „provozování krematoria“, žadatel o koncesi by měl nově prokázat pouze praxi „v provozu krematoria“, tedy nikoli jako jeho provozovatel.

K bodům 10 a 18

Podle dosavadní právní úpravy není pohřební služba povinna předat provozovateli pohřebiště spolu s lidskými pozůstatky k pohřbení také list o prohlídce mrtvého, na rozdíl od předání lidských pozůstatků ke zpopelnění podle § 14 odst. 1 zákona, kdy je tento doklad vyžadován. Provozovatel pohřebiště však list o prohlídce mrtvého rovněž potřebuje, k zapsání údajů v evidenci pohřebiště. Cílem návrhu je vytvoření shodných podmínek pro pohřbení jak uložením lidských pozůstatků do hrobu nebo hrobky na veřejném pohřebišti, tak i jejich zpopelněním v krematoriu. Současně je upravena i celková formulace dotčených ustanovení.

K bodu 11

Cílem dosavadní úpravy podmínek uložení lidských pozůstatků do doby pohřbení obsažené v § 7 odst. 1. písm. e) zákona je zajistit, aby lidské pozůstatky byly při smutečním obřadu spojeném s vystavením lidských pozůstatků v otevřené rakvi (kdy často dochází k přímému kontaktu osob se zemřelým) v hygienicky bezvadném stavu. Po smutečním obřadu však již není dodržení této podmínky nezbytné.

V současné době je přibližně 50 % lidských pozůstatků převáženo do krematorií z jiných obřadních síní a kostelů a následně, během jednoho až dvou dnů, zpopelněno. V takových případech již není nutné ekonomicky náročné uložení lidských pozůstatků v chladících

zařízeních zajišťujících trvalé udržení teploty nižší než -10°C . Navrhovaná úprava proto umožňuje uložení lidských pozůstatků po omezenou dobu při vyšším teplotním rozmezí.

K bodům 12 a 14

Původním cílem ustanovení, jehož zrušení je navrhováno, bylo zřejmě zamezit případnému nezákonnému obohacování zaměstnanců pohřebních služeb a krematorií. Praxe však ukázala, že provozovatelé krematorií nejsou schopni naplnit uloženou povinnost předat předměty nalezené mezi zpopelněnými lidskými pozůstatky, o nichž lze důvodně předpokládat, že jde o slitky z drahých kovů, příslušnému soudu k projednání dědictví. Brání jim v tom soudy, které odmítají slitky převzít k projednání v dědickém řízení s poukazem na ustanovení § 460 občanského zákoníku, podle něhož se dědictví nabývá (a tedy i dědictví „vzniká“) smrtí zůstavitele. V té době jsou však zubní a jiné obdobné náhrady z drahých kovů neoddělitelnou součástí lidského těla a nespádají tedy do tedy dědického řízení.

Z praktického hlediska je třeba upřesnit, že vyčištění nalezeného slitku je zpravidla přibližně stejně nákladné jako hodnota kovu tímto čištěním získaná.

Nově navrhovaná úprava by měla tyto rozpory vyřešit.

K bodům 13 a 17

V praxi nelze obecně trvat na tom, že evidence související s provozováním veřejného pohřebiště musí obsahovat rodné číslo zemřelých, jejichž ostatky jsou pohřbeny na pohřebišti. Tento údaj v řadě případů není dostupný, např. pro osoby zemřelé před jeho zavedením nebo u cizích státních příslušníků.

K bodu 15

Navrhovaná úprava přesněji definuje pojem „provozování veřejného pohřebiště“. Dosavadní vymezení uvádí v definici provozování veřejného pohřebiště i „pohřbívání“, tvarově podobné pojmu „pohřbení“, jímž se však rozumí podle § 2 písm. c) zákona také zpopelnění lidských pozůstatků v krematoriu. Podle nově navrhované úpravy je pojem „pohřbívání“ vázán výhradně na činnosti spojené s ukládáním lidských pozůstatků a lidských ostatků do hrobů nebo hrodek.

K bodu 16

Povinnosti nájemců hrobových míst jsou upravovány jednotlivými smlouvami, obecná úprava v řádu pohřebiště je z tohoto důvodu nadbytečná.

K bodům 20 a 21

Povinnosti nájemců při údržbě hrobových míst jsou podle nově navrhované úpravy zákona řešeny pouze jednotlivými nájemními smlouvami (viz vypuštění dosavadního ustanovení § 19 odst. 2 písm. e)), jejich porušení nelze kvalifikovat jako přestupek.

K čl. II

Navrhuje se účinnost zákona.

V Praze dne 2. března 2005

předseda vlády

ministr pro místní rozvoj
Ing. Jiří Paroubek v.r.